



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

11. De die festo Epiphaniæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

lores, & omnia tandem quasi iusta libra, & trutinā ponderantur. Sic dum verbum erat in sinu Patris, quasi ardebat, exurebat, exsiccabat, hoc est, increpabat, flagellabat, puniebat, occidebat: at postquam intrauit in uterum Virginis Saluator & redemptor est, Christus est, id est, totus vitione plenus, non vltor, non vindex, sed tanquam agnus mansuetus. Septimo conuenit eum nomine Saluatoris id, quod sponsa dicit in Canticis: *Oleum effusum nomen tuum.* Olim hoc nomen erat veluti effusum in caelis, latebat in Prophetis, & Scripturis, at Christus Dominus cum in credentium animos doctrinam, & gratiam, vim suam effudit per incarnationem, cepit Saluatoris nomen in Virginis utero effundi: sed ibi rursus inclusum, principio in vasculo humani corporis intra fuit, ac limites Synagoga, mox aliquem odorem foras emisit, & exiguum line, & Gentibus ignotum. Post ea ad crucis lignum confectum est vasculum, id est, humanum Christi Domini corpus, concisus est saecus pretiosi & diuini purissimatis, & per Apostolicam praedicationem, totum terratum orbem repleuit, & de plenitudine gratiae eius acceperunt omnes Gentes, & in nomine Iesu omne genua flectitur, caelestium, terrestrium, & inferorum. *Quis non sit aliud nomen sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.* Acque ita factum est, vt nomen Iesu sit oleum effusum. Oleum potissimum habet virtutes sex: est misericordiae symbolum, pacis & victoriae signum: foveat infirmos: sanat vulnera: lucens lumen ministrat: & omnibus liquoribus supernatur, ac supereminet. Iesus Christus est auctor pacis, misericordiae, & victoriae nostrae: nos in Dei gratiam restituit: nos infirmos verbo & opere fouit: nostrorum peccatorum vulnera curauit: suae doctrinae miraculis & signis lumen Euangelicum in terris accendit: omnibus sanctis Angelis, & hominibus gratia, sanctitate, & gloria praecellit: nam sedet ad dexteram Patris tanto melior illis effectus, quanto differentius praeter illis nomen hereditauit. Praeter ea nomen hoc ineffabile in tribus hominibus, vt in typo, & figura praecessit in Ioseph, qui Hebraeorum populum ex Aegypto per Moysen mirabiliter eductum in Terram sanctam, & promissam Patribus introduxit *Ioseph 13 & 18.* In Iesu summo Sacerdote filio Ioseph; *Zachar. 1. & Aggai 1.* cuius monitu & suasionem reedificatum est templum, quod fuerat a Chaldeis euertum: In Iesu filio Siraeh, qui fuit Propheta, & Doctor sapientissimus. Primus eorum Iesus adumbravit Christum Dominum, qui omnes electos ex inferis, qui iacebant in tenebris, eruitos introduxit in caelestem patriam & gloriam. Secundus quoque fuit typus, & figura Christi, qui est summus sacerdos secundum ordinem Melchisedech constitutus: quinque Euangelicae Ecclesiae templum extruxit. Tertius etiam Christum typice representauit: fuit enim Christus propheta magnus potens opere, & sermone: fuit vitae magister, & doctor de caelo datus, & missus in mundum, vt sui Euangelij doctrina totum terrarum orbem imple-ret.

Cant. 1.

1. Phil.

2.

Act. 4.

Heb. 1.

Ios. 13.

18.

Zach. 1.

Agg. 1.

Pf. 109.

Luc. 7.

Inf. 24.

Esa. 7.

Isa. 1.

Idem

60.

Quemadmodum idem Isaias cap. 1. dicit de Hierusalem: [Post haec vocaberis ciuitas iusti, vrbes fidelis:] non quod eo nomine esset, vt merito ita vocari posset. Et cap. 60. ait: [Vocabunt te ciuitatem Domini Sion sancti Israel,] cum nunquam eo nomine vocata sit. Et cap. 9. dixe-

rat de Christo fore, vt vocaretur nomen eius Admirabilis, Consiiliarius, Deus, Fortis, Princeps pacis: Pater futuri saeculi: non equidem quod tot nomina, sed quod tot res ille habiturus esset.

C A P. XI.

De die festo Epiphaniae.

Primo quaeritur, Quam antiqua sit annuersaria huius diei festi celebritas, merito creditur esse ab Apostolis instituta: nam eius memoriae Clemens Romanus *lib. 5. Constitut. Apostol. cap. 12. & lib. 8. cap. 33.* Necessitate legis seruat, vt patet iure communi, c. *pronunciandum de consec. d. 3. & c. conquestus de foris.*

Secundo quaeritur, Quam Magi fuerint, a quibus adoratus est Christus: Ratio dubitandi est, quia Matthaeus *cap. 2.* eos Magos appellauit. Magorum vero tria sunt genera, nam alij dicuntur Magi, quos Latini vocant Praestigiatores: qui ceteris quibusdam artibus, ingenio, & industria, rerum species & figuras inmutant, vt aliae esse videantur: quales Magos, delusores vocamus: qui manuum quadam dexteritate faciunt, vt res aliae appareant, quam reuera sunt: vnde praestigiae accipiuntur pro quauis fraude, & impostura, siue fallacia. Alij dicuntur Magi, qui diabolice, non magice naturalis ministerio vtuntur; de quibus *Leuit. 19. & 20. & Act. 8. & 13.* Postremo, alij sunt Magi, qui inspectione siderum, quaedam futura praedicunt, & sagacitate naturae multa somnia interpretantur, & magice naturalis arte multa sciunt, & efficiunt.

Nonnulli ex Patribus videntur significasse, Magos, qui Christum in incunabulis adorante, fuisse praestigiatores, siue maleficos. Augustinus *serm. 2. de Epiph. Praeualat,* inquit, *imperitia in rusticitate pastorum, & impietas in sacrilegijs Magorum.* Origenes *libro primo contra Celsum,* Magos interpretatur, qui cum daemouibus commercium habet, eosque ad artes suas, & operationes inuocare solent. Et subdit: viso in caelis prodigio, hos Magos suis incantationibus vfos fuisse; vt quid significaret, intelligerent. Daemones autem iam a Christo superatos conticuisse, indeque Magos coniectasse, hominem, qui per stellam significabatur, potentiorum esse daemouibus; & ideo ad eum adorandum profectorem suscipere decreuisse. Idem fere tradit *hom. 13. in Numeros,* & Basilus ab hac sententia non videtur esse alienus *homil. de Humana Christi generatione,* & Iustinus Martyr *in Dialogo contra Tryphonem* ait: [Magi enim, quos daemou sibi vendicarat ad omnia maleficia, postquam venerunt vt adorarent Christum, videntur ab illo defecisse, in huius potestatem rediit. Idem sensisse videtur Ignatius *epist. 14. qua est ad Ephesios* vbi dicit: *de stella, quae Magis apparuit. Hinc, inquit, euauit mundi sapientia, praestigia facta sunt nuga, magia risus, omnis ritus malitia abolitio.* S. Thomas *3. par. quaest. 36. articulo 3. ad secundum,* videtur praedictum Augustini testimonium approbasse. Communis est sententia, non fuisse primi, aut secundi generis, sed tertij, nimirum sapientes Astrologos. Cyprian. *Serm. de stella, & Magis,* Anselmus *in Matth. c. 2.* Auctor operis imperfecti in *Matthaeum sub Chrysofomi nomine, hom. 2. Isid. lib. de Pass. Domini, c. 14.* Rupertus *c. Matthaei secundo* vocat eos sapientes Gentiles, Leo *serm. 4. de Epiphania,* dicit: *Gens, qua spectandorum siderum arte pollebat.* Reuera haec sententia est tenenda: nam Magorum in primo, aut secundo genere nomen apud omnes gentes est infame. Sed S. Matthaeus Euangelista, sapientes honoris causa Magos appellauit. Huc accedit, quod apud Persas Magi idem sunt qui sapientes, vt apud Graecos Philosophi, apud Hebraeos in Italia Aruspices, apud Indos Gymnosophistae, apud Babylonios Chaldaei, apud Aegyptios Hierophantae, apud Gallos Druidae: vt Cicero *libro 1. de diuinis,* & Strabo *lib. 16. crediderunt.* Ergo cum Matthaeus dixit, Magos ab Oriente venisse, significare voluit, eos esse sapientes Astrologos, quales erant in Oriente.

Tertio

Tertio quaeritur, Quot Magi fuerint? Calvinus haereticus ridet Catholicos, quod tres tantum fuisse credant, inde et totum fumentes, quod tria fuerint munera, quasi singuli singula, non cuncti euncta communiter obtulerint. Ipse vero quatuordecim fuisse putat, nescio quo ad id adductus Auctore. Auctor operis imperfecti in Matthaeum ex apocrypha quadam scriptura, quam suo tempore nomine Seth extitisse dicit, duodecim fuisse testatur. Serabius *Matthaei secundo* eos plures fuisse tradit. Recepta est sententia, eos fuisse tres. Sic enim Augustinus *serm. 29. Et 33. de tempore. Leo sermone 1. 4. 5. 6. 7. Et 8. de Epiphania.* Rupertus in *Matth. 2.* & meo iudicio, traditio est Ecclesiastica ab Apostolis accepta, eos tantum fuisse tres: hic enim fuit semper communis Ecclesiae sensus, & antiquissima picturae usus.

Quarto quaeritur, Quibus nominibus fuerint hi tres Magi appellati? Beda in *collectaneis non longe à principio*, horum Magorum nomina, & aetatem, & vultus describit. *Primus*, inquit, dicitur fuisse Melchior, senex, cy cantus, barba prolixa. *Et capillis, aurum obtulit regi Domino.* Secundus nomine Gasspar, iuuenis imberbis, rubicundus, thuris, quasi Deo, oblatione, Deum honoravit. Tertius fuscus, integre barbatus, Balsamum nomine, per myrrham, filium hominis moviturum professus est. Si quaeras unde Beda haec accepit? Puto eundem ego ex Ecclesiastica eum tantum virum traditione didicisse.

Quinto quaeritur, An Magi fuerint reges? Beza homo haereticus, & Calvini discipulus, in Annotationibus ridet Catholicos, quod reges eos fuisse credant, & quod locum *Psal. 71.* male de illis interpretentur, *Reges Tharsis Et Insulae muneribus offerent:* quod ex Oriente, & Occidente Orientem fecerint. Poeta Christianus, Mantuanus, in *Fastis:*

Nec reges (inquit) ut opinor erant.

At enim recepta est in Ecclesia sententia eos fuisse reges. Sic habet Tertullianus *lib. 3. contr. Iudeos cap. 9. Et lib. 3. contra Marcionem.* Cyprianus, in *sermone de Baptismo Christi*, Hilarius *lib. 4. de Trinitate.* Basiliius *homil. de Humana Christi Domini generat.* Chrysostr. *homil. sexta in Matthaeum.* Hieronymus in *Psalum vigesimum primum.* Augustinus, aut certe vetustus Auctor, qui quis ille fuit, operis, de *Mirabilibus sacrae scripturae lib. 3. cap. 41. Ihdor. lib. de Passione Domini cap. 15.* Theophylactus, Beda, Serabius, & Anselm. *Matth. 2.* Qui quidem omnes Patres, illud *Psalmi 71. Reges Tharsis Et insulae muneribus offerent, reges Arabum. Et Saba dona adducunt, illud item Isaiam 60. Et ambulabunt Gentes in lumine tuo, Et reges in splendore ortus tui,* de regibus Magis interpretantur: non quod reges Tharsis Occidentales, vel Meridionales fuisse crediderint, ut nugatur Beza, sed pro quibusvis Gentium regibus: quae exempli loco, vel per Synecdochen pro parte totum à Davide positos esse putaverint. Atque eodem sensu Ecclesia in die Epiphaniae illum *Psalmi* locum vsurpat: nam consuevit intertum, quae de una persona dicta sunt, ad aliam propter similitudinem, prudenter accommodare. Non ignorat Ecclesia, quod scriptum est, *Luca 10. Maria optimam partem elegit.* Et de Maria sorore Lazari dictum esse: sed ad Christi Matrem in die festo, quo in caelum assumpta est, apte & sapienter accommodat, quia ipsa est vere Maria, & vere optimam partem elegit. Id etiam Davidicum: *Spaciosa forma pro filio hominum. Dissipa est gratia in labiis tuis. Dilixisti iustitiam, Et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo laetitiae pro consortibus tuis:* in die festo cuiuslibet Virginis ad ipsam Virginem refert. Sicut & illud Ecclesiastici: *Non est inuentus similis illi, qui conservavit legem excelsi:* in die cuiuslibet sermone Confessoris Pontificis adhibere consuevit. Et certe Magos fuisse reges, non pauca, nec leues coniecturae sunt in ipso Matthaei Euang. Nam si privati homines erant, cur Herodes rex tam honorifice excepit illos? Cur idem se etiam adoraturum Regem Iudaeorum Christum esse professus est? Profecto Orientales reges consuevere natum novum regem, eius adorandi gratia iter suscipere: si privati homines erant, cur

auti sunt coram tyranno Herode cum tanta libertate, & fiducia, atque etiam periculo suo profiteri legitimum Iudaeorum regem natum esse? Cur ab Herode statim, ut venerunt, comprehensi non sunt & necati? Cur a peritis thesauris suis obtulerunt munera, aurum, thus, & myrrham? Sed cur Evangelista, inquit eos reges non appellavit? Dicam & ego: Cur Auctor libri Iob eius tres amicos non vocat reges: & tamen Auctor libri Tobiae eos reges appellat? Sane Matthaeus Magos potius, quam Reges, quamvis vtrumque essent, maluit appellare. Voluit enim tacitam rationem reddere, cur ex stella Christum cognovissent, hoc enim Magorum, & sapientum fuit, non Regum, cognoscere, & coniectare.

Sexto quaeritur, Unde nam Magi venerint ad Christum adorandum? Num illud est certum, & exploratum, eos ex Oriente venisse: id enim Matthaeus expressit capite secundo Evangelij sui. Sed duo tamen vocantur in dubium: Primum, An venerint ex partibus Orientis longe à Iudaea remotis? S. Thomas *3. par. q. 36. art. 3.* tamquam dubium reliquit, sed verba Matthaei magis indicant, eos venisse ex partibus remotis, & longinquis. *Vidimus*, inquit, *stellam eius in Oriente.* Leo *sermone secundo de Epiphania:* Hunc, inquit, *Principem natum longinqua Orientalium Gentium nationes insolito non sideris splendore didicerunt, & Serm. 3.* Magos vocat remotioris Orientis habitatores. Et *Serm. 4. Gens*, inquit, *in longinqua Orientali plaga regione consistens. & Serm. 5. Hoc autem signum, quod Magos in longinquo posuit efficaciter movit. Serm. 6. A remotissima Orientis parte venerunt.* Eodem modo loquitur Chrysostr. in *Matthaeum.* & Ambrosius in *Lucam 2.*

Alterum dubium est, ex qua Orientis regione Magi venerint? Tres sunt opiniones. Prima est dicentium eos venisse ex Arabia Felici, sic Iustinus in *Dialogo contra Tryphonem*, Tertull. *lib. contra Iudeos, Et lib. 3. contra Marcionem*, Cyprianus in *Sermone de stella Et Magis*, Epiph. in *Epitome.* & quia Arabia ad Palaestinam inter Orientem, & Meridiem sita est: & regiones mediae nunc Orientales, nunc Meridionales appellari solent: ideo regina Saba, regina Austri, id est, Meridionalis dicta est. *Matth. 12. Et Luca 11. Mori sunt hi Auctores testimonio Davidis, qui in Psalm. 71. ait: Reges Arabum, Et Saba dona adducunt:* & ipsa quoque munera, quae Magi obtulerunt, videntur patriam prodidisse. Nam rota Arabiae ityrrha & auro, & Sabaeorum regno thure, & alijs odoribus abundare dicitur. Unde & Felicitis Arabiae nomen promeruit.

Alter opinio est, Magos fuisse Chaldaeos, & ex Chaldaea venisse ad adorandum Dominum. Ita Chrysostr. *hom. 6. in Matthaeum.* & Serabius *Luca 2.* Horum potissimum argumentum est, quia neque ex Perside, neque ex Arabia tredecim dierum spatio in Iudaeam venire poterunt. Deinde quia Balaam, cuius successores Magi fuisse creduntur, Chaldaeus fuit. Huc accedit, quod Magorum sapientia apud Chaldaeos maxime floruisse fertur. Haec tamen sententia non videtur cum Evangelio convenire. Nam etsi Chaldaea media est inter Septentrionem, & Orientem ad Palaestinam; Scripturae tamen consuetudo est, ut Septentrionalis vocetur, iuxta illud Hierem. *1. 4. Et 23. Ab Aquilone pandetur omne malum.*

Tertia sententia est eos fuisse reges Persicos, & ex Perside venisse. Sic Chrysostr. *homil. 7. in Matthaeum:* Auctor operis imperfecti in *Matthaeum homil. 2.* Cyrill. Alexandri. in *Isaiam lib. 4. Orat. 4.* Iuvenius poeta, Theophylactus *Luca 2.* Haec sententia videtur esse communis, & magis ad veritatem accedere, & habet coniecturas plures, & maiores. Nam in primis, ipsum nomen Magorum, non Chaldaicum, sed Persicum est: & Persicus mos fuit, ut reges adorarentur, & non sine munere, ut eius gentis Scriptores tradiderunt. Illa etiam verba Evangelistae: *Ab Oriente venerunt, Et vidimus stellam eius in Oriente;* indicant regionem unde venerunt, remotiorem esse à Iudaea, quàm sit Arabia. Nec mirum videri debet eos sapientes tredecim dierum spatio venisse in Iudaea: quia credibile est, eos

Psal. 71.

Isa. 60.

Psal. 44.

Ecl. 44.

non ex vltimis & remotissimis, sed ex proximis Perfarum finibus venisse, qui ab Hierosolymis vix vltra ducentas leucas distare dicuntur: verisimile item est eos camelis, & dromedarijs tanto in itinere vlos esse, qui quamuis onerati, quadraginta quotidie leucas conficere perhibentur. Præterea, quia Arabia Felix, quæ auro, thure, & alijs odoribus abundat, vicina est Persidi: ideo Magi, quamuis Reges Persici, in thesauris suis aurum, thus, & myrrham detulerunt.

Septimo quaeritur, Quando nam Magi venerint? Singularis Epiphanijs sententia fuit in *Hæres. 30. & 51.* Magos duobus annis post Christum natum venisse ad eum adorandum. Id probat, quia *Matthæus cap. 2.* dicit: *Herodes occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, à bimatu, & infra, secundum tempus quod exquisierat à Magis.* Idem ante eum sensisse videtur Euseb. in *Chronico.* Verum communis sententia est, & videtur esse Ecclesiastica traditio, die decimotertio post natum Christum eos venisse. Sic Augustinus *Serm. 1.2. & 3. de Epiphania.* & Leo in *sermionibus de Epiph.* Profecto *Matth. ca. 2.* videtur significasse, non multis post diebus venisse Magos, cum ait: *Cum natus esset Iesus, ecce Magi ab Oriente venerunt:* vbi connexio verborum, & particula (Ecce) indicant post Christi ortum statim Magorum aduentum secutum fuisse. Deinde certum est, Ioseph, & Mariam non mansisse in Bethleemico oppido vltra quadraginta dies purificationis, qui ex lege præscripti erant *Leuit. 12.* vtrifere *Luc. ca. 2.* statim venerunt Hierosolymam, vt viderent puerum Domino: & impletis, quæ erant Legis de purificatione, redierunt in Galilæam: Magi autem Christum in Bethleem inuenerunt, & adorauerunt *Matth. 2.* ergo ante quadagesimum à Natali Christi diem Magi venerunt. Quod autem Epiphanius ait, Ioseph, & Mariam singulis annis eo die ex Galilæa in Bethleem venire consueuisse: cumq; post duos annos rediissent Bethleem, Magos ibi eos inuenisse, & puerum adorasse, credibile non est.

Quid ergo illud est, dicit aliquis, quod ait Euangelista, Herodem occidisse pueros à bimatu & infra, secundum tempus quod exquisierat à Magis? Respondent aliqui teste Sancto Thom. *5. pars. quest. 30. art. 6. ad tertium,* Herodem alijs curis, & negotijs implicatum, præsertim cum profectus esset Romam ad Cæsarem, necem infantium vsque ad biennium distulisse. Sed hoc incertum est, quamuis reuera Herodes fuerit multis negotijs distentus. Fortassis impius rex distulit infantium necem post aliquot menses, nam ad duos annos, tamdiu scilicet, distulisse, probabile non videtur, cum *Matthæus cap. 2.* dicat: *Tunc Herodes videns quoniam illusus esset à Magis.* Vbi particula (*tunc*) quamuis non significet punctum temporis, quasi statim, vt Magi discesserunt, infantes occiderit, excludere tamen videtur longum temporis spatium. Nam inter Magorum discessum, & puerorum cædem aliquantum temporis intercessisse necesse est, & quia vigesimo septimo post adorationem à Magorum die, puerulus est in templo oblatu Hierosolymis, vt refert *Luc. ca. 2.* & quia credibile est Herodem quamuis cruentum & crudellem tyrannum, prius tentasse an Christum inuenire posset, vt eum neceret, quod sine aliquanto tempore fieri non potuit: ergo particula (*tunc*) significat aliquantum tempus, non longum, vt vult Epiphanius.

Quod autem necari iussit pueros Herodes à bimatu, & infra, id fecit præ timore, & vt securius rem ageret. Vnde Chryostomus *homilia septima in Matthæum* sic ait: *Quod à biennio, & infra interfecit, ne mireremur: siquidem paucor, & furor maioris securitatis, & certitudinis causa etiam tempus prætere, ne quisquam eius actibus, & forte is potissimum, propter quem alii interimuntur effugiat.* Et Augustinus *lib. 2. de consensu Euangelista. ca. 1.* dicit timuisse Herodem, ne cui sidera famulabantur, speciem suam paulo supra; vel infra ætatem transformaret.

Quæres, Quotus dies hebdomadæ erat, quando Christus est adoratus à Magis? erat sexta feria, quia vt superius dixi, natus est Christus die Dominico, & Magi venerunt

decimo tertio die à Natali Domini: ergo fuit dies Veneris, in quo Magi Christum adorauerunt. Obijces, in Concilio sexto Generali Patres in Decretis *ca. 8.* dixisse, die Dominico Christum natum fuisse, & eodem die adoratum à Magis. Respondeo, Patres ibi non dicere, die Dominico Magos Christum adorasse; sed die Dominico Christum fuisse natum, & in eodem Dominico die stellam Magis apparuisse: quod verum esse confitemur; quia eodem die, quo Christus est ortus, stella vita est à Magis in Oriente.

Octauo quaeritur, Quando nam ex patria sua profecti sint Magi, Christum Dominum adoraturi? Augustinus *serm. 7. de Epiphania* dicit stellam Magis apparuisse in Oriente biennio antequam Christus nasceretur, & paucis post diebus profectos fuisse, & 13. die post Natalem Christi peruenisse Bethleem. Et hoc esse, quod dicit *Matthæus*: [Occidit pueros à bimatu & infra, secundum tempus quod exquisierat à Magis.] Idem ait Chryost. *homil. 7. in Matthæum*, Theophylactus *Matth. 2.* & Nicephorus *lib. 1. cap. 13.*

Communis est, & recepta sententia, stellam visam esse à Magis eadem die, qua natus est Christus: hoc enim significare videntur ipsa verba Magorum, aientium. *Vidimus stellam eius in Oriente:* quasi dicerent, quæ illum natum esse significabat: & illa: *Vbi est qui natus est Rex iudeorum?* quasi ex stella non nasceretur Christum, sed iam natum esse certo cognouissent, & ipsemet Augustinus, qui *serm. 7. de Epiphania* dicit biennio ante ortum Christi stellam Magos vidisse, *serm. 4.* de eodem die festo suam sententiam corripit, dicens: eodem die, quo Christus est natus, stellam Magis in Oriente apparuisse. Illud porro: *Occidit pueros à bimatu & infra;* nihil facit pro prima sententia. Et quamuis multi putent, occisos esse omnes pueros, qui nati erant duobus annis postquam stella apparuerat: videtur tamen Strabi & Buthymij interpretatio probabilior, Herodem interemisse omnes pueros, qui nati fuerant duobus annis antequam stella appareret. Id si ita est, inquis, cur ergo duobus annis ante & non post. Respondeo: quia non erant duo anni post, sed pauci dies; vel menses, vt supra dixi. Item Magi non nascerentur, sed iam natum esse Christum affirmantur, ac quanto ante tempore iam notus esset, neque fortasse ex stella, nec alunde sciebant: stella enim iam natum quidem, sed non quando iam natus esset, significabat. Voluit igitur Herodes cautionis, & securitatis causa omnes infantes necare, qui duobus annis antequam stella apparuisset, nati essent: sicut non solum eos, qui in Bethleem; vbi Christum sacerdotem nasciturum esse dixerant, sed etiam omnes, qui in omnibus finibus eius nati essent, peremit Rex crudelissimus: ita vt non solum loco, sed etiam tempore, plusquam necesse erat, crudelitatem extendit, & ne forte erraret, errorem auxit infelix.

Nono quaeritur, Quo loco Magi Christum inuenerint, & adorauerint? singularis quoque est Epiphanijs sententia *locis supra citatis*, Magos non inuenisse, & adorasse Christum in spelunca, siue in stabulo, & præsepi, vbi natus & reclinat us est, sed in domo quadam priuata oppidi Bethleemici: eo quod *Matthæus capite secundo* dixit: *Intrares domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius.* Verum sententia est communi Patrum consensu recepta, Christum inuentum, & adoratum à Magis fuisse in eodem loco, in quo & natus est. Ita Hieronymus *epist. 18. & 27.* vbi sic loquitur: *Hinc demonstratus est stella, hinc adoratus à Magis.* Chryost. *homil. 6. in Matthæum:* *In præsepi,* inquit, *& tugurio, & homil. 1. ex variis in Matthæum locis, & oratione de S. Philogonio: Accurrunt, vt illum videant in præsepi iacentem.* Nyssenius in *orat. de sancta Christi natiuitate:* *Regem in spelunca latentem non ignorauerunt.* Cyprianus *Serm. de stella & Magis:* *In loco humili, & speluncæ vili, Rex regum, & Dominus dominantium inuenitur, nascitur, adoratur.* Idem profus dicunt Augustinus, Leo, Fulgentius in *sermionibus de Epiphania.*

Illud

Illud vero *Matth. 2. Et intrantes domum, inuenerunt puerum & matrem eius*, recte interpretatur Euthymius: *Tugurium hic domum appellat, quod Lucas diuersorium dixit. Domus enim erat, quae utcumque habitaretur.* Dices, cum Magi uenerint decimo tertio die post Natalem Christi, credibile est Beatam Virginem una cum sponso, & filio ex diuersorio migrasse in aliquam domum Bethleemiticam. Respondeo, Beatam Virginem à loco partus non discessisse usque ad diem Purificationis: quia mulieres quae pepererant, sese in loco partus continebant, donec ad quadragesimum diem egrederentur, & se in templo purgarent, iuxta legis diuinæ præscriptum.

Decimo quæritur, An singula Magorum singula tantum munera obtulerint? videlicet vnius aurum, & tertius myrrham: an vero potius quique eorum obtulerit aurum, thus, & myrrham? Quidam, aiunt, vt est Auctor Historiæ Scholasticæ in *Historia Euangelica, ca. 8.* singulos omnia obtulisse: iude comprobantes, quod singuli fidem suam in Christum uidentur professi, quia eum Regem, qui simul esset Deus & homo crederent. Abj vero putant, singula dumtaxat munera obtulisse. Strabus vt incertum id, & dubium reliquit. Quibusdam iunioribus credibilis uideatur eos obtulisse diuersa, quam eadem omnes: hoc enim est magis uisum, & gratius esse solet accipientibus, & honorificentius dantibus. Alijs uero recentioribus magis placet, singulos aurum, thus, & myrrham dedisse: quia singuli suis muneribus, ut paulo ante dixeram, fidei, & religionis in Deum professionem suam declarant.

Vndecimo quæritur, An oblatio munerum mystica tantum fuerit, an uero etiam historica seu litteralis? hoc est quæritur, An Magi munera obtulerint fidei suæ, & religionis mysterium declarantes, an uero etiam propter historiam narrationem? Certum est, nequid dubitandum, munera Magorum, fidei mysterium continere: nam quid tradiderunt communiter veteres Patres: Irenæus *lib. 3. cap. 10.* Cyprianus in *sermone de stella, & Magis.* Origenes *lib. 1. contra Celsum.* Basiliius *homil. de humana Christi generatione.* Chrysostr. *1. de uariis in Mattheum locis.* Ambrosii *lib. 1. de Fide, cap. 2.* Augustinus *serm. 2. & 3. de Epiphania.* Hieronymus in *Mattheum 2.* Iuuenius, & Sedulius, ac Prudentius in *uisu Carminibus.* Theophylactus, Euthymius, Beda in *Matth. 2.* Bernardus *serm. 2. & 3. de Epiphania.* Nihilominus tamen idem Bernardus, *serm. 3. de Epiphania* historicum & sacerdotale litteralem sensum in muneribus Magorum agnoscit. Pura aurum datum esse Christo tanquam pauperi, siue propter matris paupertatem, thus, ad fœtorem stabuli mitigandum, myrrham ad consolidanda infantilia membra. Sunt qui dicunt, talia munera Magos dedisse Dominao: quia obtulerunt ea secundum patrium morem. Orientales enim, eam abundant auro, thure & myrrha, talia solent munera offerre. Profecto quamuis munera Magorum possint secundum historiam & litteram intelligi: dubitandum tamen non est, quin ea mystica fuerint, ita ut aurum Christo obtulerint, tanquam regi, & thus tanquam Deo & sacerdoti, & myrrham tanquam homini morturo: & in his muneribus quandam fidei suæ professionem fecerint diuinitus illuminati: in auro, Regiam Christi potestatem cognoscendo: in thure diuinitatem & sacerdotale auctoritatem: in myrrha, mortalem carnem susceptam: qui enim tale mysterium in huiusmodi oblatione contineri negauerit: sentiet ille, & temere quidem, & impie, contra Sanctorum Patrum sententiam. Possunt etiam mystice in auro intelligere reginam omnium uirtutum charitatem: in thure, pium, & religiosum orationis studium: in myrrha, carnis, & sensuum castigationem; hæc enim tria Deo offerre debemus, si pie, sobrie, & iuste uicere cupimus.

Duodecimo quæritur, Vbi nam Magi stellam uiderint? Ratio dubitandi est, quia S. Mattheus *cap. 2.* refert eos dixisse, se uidisse stellam eius in Oriente. Duplex tamen sensus esse potest: aut eos cum in Oriente essent, stellam in Occi-

cidente apparentem uidisse: aut uidisse stellam, quæ apparuerit in Oriente. Auctor libri de Mirabilibus factæ Scripturæ *li. 3. c. 4.* scribit stellam non in Oriente, sed in Occidente uisam Magis. Strabus *Matth. 2.* utrumque, sub dubio reliquit.

Sed dubitandum non est, quin ea primum in Oriente Magis apparuerit, & deinde illis uix dux fuerit. Cui enim dicunt: *Uidimus stellam eius in Oriente, &c.* non tam ualde, quam qua ratione permoti uenerint, dicere uoluerunt, quod stellam nimirum eius uiderint. Ita ut sensus sit, stellam in Oriente apparuisse, ac propterea eos iter suscepisse. Huc accedit, quod Euangelista ait, stellam antecessisse Magos, postquam Hierosolyma eierunt, usque dum ueniens staret supra ubi erat puer: ergo credendum est idem eam ante officium de Oriente usque in Occidentem præstitisse.

Decimo tertio quæritur, Quo modo ex stella Christum natum Magi cognouerint? Auctor operis imperfecti in Mattheum, historiam quandam apocrypham, refert: videlicet in stella uisam esse imaginem pueri, qui Magos allocutus, Christum natum esse docuerit, & ut eum adorari proficiscerentur, imperauerit. Sed hæc ut historia apocrypha indignaque fide rejicitur. Petrus Alliaccensis *q. 30. in Genesim* censet, eos ex naturali stellarum scientia conijcere potuisse, Christum natum esse. Id probat, quia Magi dixerunt: *Uidimus stellam eius in Oriente:* & quia Hieronymus dixit *Isaia 47. prope finem: Magi de Oriente uenerunt. Domini stellam se cognouisse dicentes, uel ex artis scientia, uel ex uaticinio Balaam propheta sui.* Et quia similia uerba dicit Auctor libri de Mirabilibus Sacræ Scripturæ *li. 3. ca. 4.* Profecto hæc Alliaccensis opinio omnino falsa est, & Hæreticorum innititur fundamento. Priscillianistæ enim putauerunt, quemque ortus sui stellam habere; qui sæpe de hac re ab Augustino, Chrysostomo, Leone, & Gregorio reprehenduntur. Adde, quod Christi conceptus, & ortus supernaturali uirtute factus est: ergo stella nullo modo potuit esse fatale, & naturale indicium Christi Domini. Porro illud: *Uidimus stellam eius in Oriente;* non significat, puerum ortum esse propter stellam, sed potius stellam exortam esse, & apparuisse propter puerum demonstrandum. Ad id uero, quod ex Hieronymo, & Auctore libri de Mirabilibus sacre Scripturæ affertur contra nos: Respondetur, eorum Patrum sensum esse, potuisse Magos ex naturali siderum scientia cognoscere eam stellam, nouum quid esse, & aliquid generatum protendere: non autem speciatum puerum natum esse.

Hoc igitur Magi illi sapientes aliunde didicerunt. Hieronymus *Isaia 19.* putat, stella apparente, Magos à Dæmonibus edoctos fuisse, id illa stella significati: adiuti enim à Dæmonibus, responderunt, Christum natum esse. Idem scribit Origenes *lib. 1. contra Celsum.* Augustinus in *sermone de Epiphania* insinuare uidetur, eos Angelorum ministerio adiutos, puerum cognouisse. Leo *Sermone 1. de Epiphania* ait, interno Spiritus sancti afflatu Magos edoctos fuisse. Idem dixerat Augustinus *Serm. 34. de Tempore.* Communis est Patrum sententia, Magos ex uaticinio Balaam iam diu cognouisse, Christi stellam orienturam. Num. 24. *Orietur stella ex Jacob.* Magos enim, aut posteros fuisse Balaam, aut ex eius posteris, qui vicini fuerunt, ac proinde eos illam prophetiam, aut traditionem accepisse. Sic Origenes *lib. 1. contra Celsum, & homil. 13. & 18. in Librum Numerorum.* Basiliius *Homil. de humana Christi generatione.* Cyprianus *Sermone de stella, & Magis.* Hieronymus in *Isaia cap. 47.* Nyssenus de *sancta Christi Natiuitate.* Ambrosius *lib. 2. in Lucam, cap. de Magis.* Auctor operis imperfecti in *Matth. homil. 1.* Theophylactus, Euthymius, Anselmus in *Mattheum 2.* Chrysologus *Serm. 156. & 157.* Isidorus *de Pass. Domini cap. 13.* Obijcies in illa prophetia Balaam, stellam Christum ipsum appellari, cum ea stella ex Jacob Patriarcha orientura dicitur? Respondeo, hoc nihil referte: in illo enim uaticinio, CHRISTVS ipse dicitur stella; & stella, illo nascente orientura, dicitur etiam Christus; non quod reuera esset Christus, sed quod

Nu. 24.

effect

esset signum, & figura Christi. In prophetis enim solent eodem nomine vocari res per eas significatæ, & figuræ ipsæ.

Decimoquarto quaeritur: Quænam illa stella fuerit, quæ Magis apparuit? Certum est, atque indubitatum, eam fuisse reuera stellam, non imaginem aut figuram stellæ. Deinde, communis est Patrum sententia, eam stellam fuisse nouam, non aliquam ex cælestibus illis. Id probat S. Thom. multis rationibus in *tertia parte*, q. 36. art. 7. quas accepit ex S. Chryostomo *homil. 6. in Mattheum*, eas rationes Damascenus *lib. 2. Fidei orthodoxa cap. 7.* paucis cõplectitur. Syrus, inquit, quod Magis apparuit, non ex illis erat, quæ ab ipso mundi ordine conditæ sunt: id quod ex eo liquido perspicitur, quod illud nunc ab oriente ad occasum, nunc à Septentrione ad Austrum progrediebatur, nunc delitescerebat, nunc seorsus aperiebatur: id quod à siderum ordine, & natura discrepat. Idem docuit Basilus in *homilia de humana Christi generatione*. Origen. *libro 1. contra Celsum versus finem*, Augustinus *lib. 2. contra Faustum cap. 5. & Serm. 3. de Epiph.* Fulgentius in *serm. de eodem die festo*, & Leo *ser. 3. de Epiph.*

Decimoquinto quaeritur, An stella illa fuerit splendidior, & pulchrior cæteris stellis, etiam Sole. Leo *Serm. 1. & 3. de Epiph.* illustriorem, & pulchriorem cæteris sideribus fuisse testatur: idem tradit Damascenus *lib. 2. cap. 7.* Ignat. *Epist. 74. quæ est ad Ephesios*, dicit sole, & alijs sideribus eam lucidiorem fuisse. Chryostomus *homil. 6. in Mattheo*, probat eluxisse plusquam solem, eo quod in meridie luceret, & Ecclesia Romana in *Hymno Epiphania* cantat:

*Quem stella, quæ solis rotam
Vincit desore ac lumino,
Venisse terris nunciat
Cum carne terrestri Deum.*

Quidam iuniores hoc interpretantur, non quod lux eius stellæ maior esset, quam lux solis, sed quod virtute, & demonstratione solis lucem superaret, quia videlicet ostendebat Christum natum esse. Quæ mihi interpretatio certe non placet: quia Chryostomus *loco supra citato* probat fuisse lucidiorem sole, vtpote quæ in meridie luceret, atque etiam coruscaret. Alii dicunt, non tantam quidem lucem habuisse, quantum sol habet, sed habuisse tamen magnam: quia vero terræ vicina erat, videbatur maior quam solis. Hoc etiam mihi non placet. Dicendum existimo, fuisse stellam terræ propinquam, & proinde magnitudine non tantum corpus, quantum est sol: in illa vero corporis paruitate lucem habuisse, maiorem quam sit lux solis; ac proinde cum esset terræ vicina, sole lucidior, non videbatur ab omnibus, vt sol videtur.

Decimosexto quaeritur, An stella fuerit dux viæ Magis ab Oriente vsque ad Occidentem? Quidam dixerunt, stellam illis apparuisse in Oriente in principio, deinde vero nunquam visam à Magis, donec Hierosolyma sunt egressi. Id probant ex verbis Magorum; *Vidimus stellam eius in Oriente*, & ex illis item verbis ipsius Euangelistæ: *Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos*. Sic Caietanus in *Matth. 2. & Iansen. cap. 9. Concordia Euangelica*. Communis, & recepta sententia est, stellam fuisse Magis viam ducem toto itinere ab Oriente vsque in Occidentem: Ita Chryostomus *homil. 6. in Mattheum*. Auctor operis imperfecti in *Mattheum: hom. 2.* Hieronym. in *Matth. 2.* Leo *serm. 4. de Epiph.* & Ecclesia Romana, id videtur non obscure significare in *Hymno huius festi*, cum ait:

*Ibant Magi, quam viderant
Stellam sequentes præciam, &c.*

Huc accedit, quod Euangelista expressè dicit stellam antecessisse eos, postquam Hierosolymam exierant; vsque dum veniens staret supra, vbi erat puer. Ergo credibile sit, idem officium fecisse ante in Oriente vsque in Occidentem.

Decimosextimo quaeritur, Vbi iacuerint primum & nunc iaceant, asserunturq; veneranda Magorum corpora; Magi monitu Angeli per aliam viam in regionem

suam, hoc est, in Persidem redierunt. Deinde post Christi necem, Apostolis per totum terrarum orbem dispersis annuntiandi Euangelij causa, Thomas, cui obtigit India, in Persidem venisse fertur: ibi tres Magos salutari baptis-matis vnda abluit; ac postea socios & adiutores eos habuit in promulgando Euangelio apud Persas: apud quos tandem Magi in pace quietissime perhibentur. Sacra eorum corpora à Persia Constantinopolim tempore Constantini Magni translata, & postea in templo sanctæ Sophiæ collocata sunt. Inde Sanctus Eustorius, eo nomine secundus; Episcopus Mediolanensis, natione Græcus, ab Imperatore Constantinopolitano, cuius fuerat ad Mediolanenses legatus, ea impetrata, Mediolanum transfudit: & in templo siue Basilica Eustorgiana asseruata sunt annis 670. Postea anno sal. 1164. Federicus Ænobarthus Imperator, cum Mediolanum urbem obesset, & tandem eam pram diruisset, Rinaldo Archiepiscopo Colonienfi concessit, vti veneranda illa corpora Mediolano extraheret. Tunc ille pius ac bonus Pontifex in urbem Coloniam asportauit, quam certe calamitatem Mediolanenses grauissimam iudicarunt: vt refert Sigonius de Regno Italiae *lib. 13. anni 1164.*

Decimo octauo quaeritur, An eodem die, quo Magi Christum in cunabulis adorauerunt, fuerit Christus baptizatus à Ioanne in Iordane, cum inciperet esse quasi triginta annorum, vt ait Luc. *cap. 3. Epiph.* *Hæresi 51.* scriptum reliquit, baptizatum esse Christum 8. Idus Nouembris, hoc est, octauo die Nouembris. Hæc sententia singularis proculdubio fuit. Constans tamen est Patrum opinio, eum fuisse baptizatum sexta die Ianuarii, in qua fuerat adoratus à Magis. Ambros. *ser. 18. tit. 2. & 22. Augustin. serm. 29. & 37. de tempore. Orig. hom. 8. in diuersos. Leo Epist. 4. Maximus in sermonibus de Epiph.* *Castia. collat. 10. c. 2. Paulinus in Natali 9. S. Felicij, Hierony. in Ezechielis cap. 1. super illis verbis: In quinta mensis: Chryost. serm. 57. & 160. Isidor. de Ecclesiast. Offic. cap. 26. Liber, qui dicitur Ordo Romanus. Albinus de Diuin. offic. lib. 4. cap. 23. Rupertus lib. 3. de Diuin. offic. cap. 34. Bernardus serm. 112. & 3. de Epiph.* & certe Romana Ecclesia videtur ita sentire: nam in die festo Epiphaniæ in quodam Responitorio ait: *Hodie in Iordane baptizato Domino aperti sunt caeli: & in quadam item Antiphona: Hodie caelesti sponso iuncta est Ecclesia, quoniam in Iordane lauit Christus eius crimina; & in alia: Hodie in Iordane à Christo baptizari voluit: & in Hymno eiusdem diei festi:*

*Lauera puri gurgitis
Cælestis agnus attingit:
Peccata qua non detulit,
Nos ablucendo sustulit.*

Quare non est probanda sententia quorundam iuniorum, aientium, vel incertum esse quomodo mense, vel quoto die mensis baptizatus sit Christus: aut saltem non esse baptizatum 6. die Ianuarii: hæc enim sententia pugnare videtur cum communi Patrum, & Romanæ Ecclesiæ sensu.

Decimonono quaeritur, Quotum ætatis suæ annum agebat Christus Dominus, cum est baptizatus à Ioanne? singularis etiam sententia est Epiphaniij *Hæresi 51.* aientis Christum baptizatum esse sexto Idus Nouembris, id est, octauo die Nouembris, cum nondum expleuisset annum ætatis suæ vigesimum nonum. Id probare nititur ex verbis Lucæ *cap. 3. Erat incipiens quasi triginta annorum*: ergo nondum fuerat ingressus annum trigessimum: sinebat vero annum vigesimum nonum. Sed hæc opinio communiter rejicitur: cum doceat Christum baptizatum fuisse octauo die Nouemb.

Præter alias duæ sunt vulgatæ sententiæ, vna dicit baptizatum Dominum fuisse expleto anno trigesimo, initio anni trigessimij primi. Ita Beda *lib. de Ratione temporum ca. 45.* Et certè huic sententiæ plurimum fauere videtur B. Ignatius *Epist. 5. ad Trullianos*, vbi sic ait, *Et expletis tribus*

annorum decadelus, *vere baptizatus est à Ioanne*. Chrylost. *homil. 10. in Martiânum*. Post triginta, inquit annos Iesum venisse ad baptizatum. Eodem modo loquitur Euthymus *Matth. 3.* & Bedardus *serm. 1. de Epiphân. Cum trigésimum annum, inquit exegisset in carne*. Quod si illis obijciat Lucas dicentem: *Et erat incipiens quasi annorum triginta*: Respondent, particulam (quasi) dupliciter intelligi posse: ut cum dicimus: epulati sunt quasi mille homines, significare possumus, vel pauciores, vel paulo plures quam mille, & quia Christus inchoabat trigésimum primum, ideo dixit Lucas: *erat incipiens quasi annorum triginta*, hoc est, quod expleverat annum trigésimum, & paucos annos trigésimi primi.

Altera sententia est communis, & recepta, Christum baptizatum esse, cum esset ingressus per aliquot dies, videlicet tredécim, annum trigésimum. Sic Abulen. *Matth. 3. 8. Thom. 3. par. 9. art. 3.* & profecto hæc sententia est verior: vnde Nazian. *orat. 39. c. 40. Trigésimo, inquit, annus baptizatur*. Hieronymus. *Ezechiel. 1. Triginta annos natus venit ad baptizatum*. Irenæus *lib. 2. cap. 39. cum ad baptizatum, ait, venit, nondum triginta annos expleverat: sed cum inciperet esse quasi viginta annorum*. Origenes item *Homil. 1. in Ezech. b.* & Iustinus martyr *in dialogo cum Tryphone*. Ambrosius & Theophylactus *Lucæ 3.* & Euseb. *lib. 1. Historie cap. 10.* loquuntur eodem modo quo Lucas *cap. 3.* Hanc sententiam secuti videntur Ildor. *lib. 3. de Eccles. Offic. c. 26.* Ordo Rom. cum agit de officio Epiphaniæ, Albinus de Divin. offic. *ca. de Epiph. Rupert. lib. 1. de Divin. offic. cap. 34.* Amalarius *lib. 4. de Eccles. offic. cap. 33.* Hæc sententia est tenenda, tum quia videtur magis cum Lucæ verbis congruere: Et erat incipiens quasi annorum triginta: tum etiam quia est communi omnium consensu recepta, & approbata.

Ad id vero quod obijciat Ignatio, Chryostomo & Bedardo, dicentibus Christum esse baptizatum, cum expleverat annum trigésimum, Respondeo eos locutos fuisse more Scripturæ: sicut *Luc. 2.* dicitur: *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer*: cum tamen nondum expleto octavo die, sed eurrente circumciliis sit: & Christus Dominus. *Mar. 8.* dicit. *Post tres dies resurgam*: & tamen ipso die tertio incompleto resurrexit. Ita in Synodo Bracharensi sub Martino eius civitatis Episcopo *Can. 20.* dicitur: *Siquis triginta ætatis sue annos non impleverit, nullo modo Episcopus ordinetur, etiam si valde sit dignus: quia ipse Dominus trigésimo anno baptizatus est, & cepit docere*. Et tamen in Episcopo non requiritur trigésimus annus completus, sufficit incæptus. Baptizatus igitur est Christus, anno suæ ætatis trigésimo sicut Ioseph patriarcha anno trigésimo cepit Ægypto præesse, *Genes. 41.* & David rex exorsus est regni administrationem. *2. Reg. 5.* & Ezechiel suam vaticinium inchoavit, *Ezech. 1.*

Vigésimo quæritur. Quotus dies hebdomadæ fuerit is, in quo baptizatus est Christus: communis est Patrum sententia, Christum baptizatum fuisse die Dominico, primo hebdomadæ die. Ita Patres in Concilio sexto Generali, quod fuit Constantinopolitanum in Decretis c. 8. Ita etiam Augustinus *serm. 54. de Tempore*, ex quo perspicitur, Dominum, ieiunium quadraginta dierum cæpisse feria secunda, videlicet septima die Ianuarij. Nam Mattheus dicit, baptizatum fuisse, & tunc ductum esse à Spiritu in desertum: ergo statim post baptismum, ieiunium inchoavit, illudque inchoavit decimo quinto die Februarij: ut ait Albinus de Divin. offic. *cap. de Epiphân. & 15. dies, qui fuit ieiunij finis, erat sexta feria, hoc est, dies Veneris, eodem die tentatus est à Dæbulo*: quoniam Adam primus in die Veneris tentatus est à Dæmone, & ab eo victus: ac secundus Adam die quoque Veneris tentatus à Diabolo vicit: ut nos quoque per ipsum, & in ipso Diabolum vinceremus. vnde cum *Lucæ 4. Matth. 4. & Mar. 1.* significetur Christum Dominum completis quadraginta diebus fuisse tentatum à Dæmone, non est sensus, post completos quadraginta dies tentatum fuisse, sed in ipso quadragésimo, & vltimo ieiunij

die; quamvis non omnino completo, sicut *Lucæ 2.* dicitur: *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer*, & tamen non est circumciliis exæcto illo die, sed tantum inchoato.

Vigésimoprimum quæritur, An miraculum, quo Christus vocatus cum matre sua ad nuptias in Cana Galilææ aquam in vinum conuertit, factum fuerit 6. Ianuarij, in quo fuerat adoratus à Magis, & baptizatus à Ioanne? Communis est veterum Patrum sententia, hæc tria eodem die, scilicet 6. Ianuar. licet in diuersis annis fuisse facta. Ita S. Aug. *ser. 29. c. 37. de temp. Ambr. serm. 18. 21. & 22. Maximus serm. de Epiphân. Paulinus in natali 9. S. Felici, & Petrus Chryologus serm. 57. c. 160. Bernardus serm. 1. 2. c. 3. de Epiphân. Ildor. lib. 1. de offic. Eccles. cap. 26. Albinus de Eccles. offic. cap. de baptismo Domini*. Liber qui dicitur ordo Romanus, ubi agit de Epiphaniâ, Rupertus *lib. 3. de Divin. offic. cap. 34. Amalarius lib. 4. de offic. Eccles. c. 33.* & profecto hæc videtur esse Ecclesiæ Romanæ sententia, nam in Ecclesiastico officio de Epiphân. vna Antiph. sic habet. [Tribus miraculis ornatum sanctum diem colimus: hodie Magos stella duxit ad præsepium: hodie vinum ex aqua factum est ad nuptias: hodie in Iordane Christus baptizari voluit, &c.] & alia Antiphona: [Hodie cœlesti sponsa iuncta est Ecclesiæ, quoniam in Iordane lauit Christus eius crimina: eurrunt cum muneribus Magi ad regales nuptias, & ex aqua factu vino lætantur conuiuæ.]

Nihilominus est opinio iuniorum non vno eodemque die tria ista accidisse. Id probant tribus, quatuorve rationibus, & argumentis. Primo, quia Origenes, Augustinus, Ambrosius & Maximus non dicunt, hæc tria eodem die contigisse, nam sub disiunctione loquuntur dicentes, vel primum, vel secundum, vel tertium. Deinde quia sensus Ecclesiæ dicentis: *Tribus miraculis ornatum sanctum diem colimus*, non est, quod tria illa miracula eodem die facta fuerint: sed quod ipsa Ecclesiæ vno eodemque die trium illorum miraculorum memoriâ celebret, sicut cū dicit Ecclesiæ per totam octauam Paschatis: *Hodie Pascha nostrum immolatus est Christus. Et per totam octauam Pentecostes: Hodierna die Spiritus sanctus in filios adoptionis effudit*. Ad hæc, quia August. *serm. 134. de tempore dicit*: die Dominico baptizatum esse Christum à Ioanne, & eodem die factu esse miraculum de aqua in vinum conuertit ad nuptias: at vtrumque esse non potuit die Dominica: nā si Dominica dies fuit sexta dies Ianuarij, quando baptizatus est Christus, eadem sexta dies Ianuarij non potuit esse Dominica in anno proxime sequenti. Postremo, quia prædicatio Christi incipit à baptismo eius petactō quadraginta dierum ieiunio, ut colligitur ex verbis beati Petri *Act. 1.* Si ergo primum miraculum factum ad nuptias in Cana Galilææ, extitit in sexta die Ianuarij in anno proxime sequenti, consequens est, ut Christus toto illo anno, in quo baptizatus est, non prædicauerit: nam si prædicauit, miraculum aliquod fecit, ac proinde non fuit primum id, quod factu est ad nuptias in Cana Galilææ: existimo equidem hæc quæquam esse à prima sententia recedendum, quippe quæ est communi omnium Patrum consensu recepta.

Quare ad primum quod obijciatur, Respondeo, Augustinum, Ambrosium, & Maximum, solum voluisse dicere, Ecclesiæ colere sextam diem Ianuarij, vel propter aduentum Magorum, vel propter baptismum Domini, vel propter primum miraculum factum ad nuptias: atque ideo eo ipso insinuant, hæc tria eodem die fuisse facta. Et quamvis ipsi sub disiunctione loquerentur: nihilominus tamen Ildorus, Bernardus, Beda, Romanus, Albinus, Rupertus, & Amalarius aperte tradiderunt illa tria vno, eodemque die contigisse, videlicet sexto die Ianuarij.

Ad secundum Respondeo, disparem esse rationem, quædo Ecclesiæ dicit: *Hodie Pascha nostrum immolatus est Christus. Et, Hodie Spiritus sanctus in corda discipulorum, descendit*. Nā huiusmodi dies festi non sunt fixi & stabiles, sed mobiles, & ideo sensus est. Hodie recolitur memoria resurrectionis

Liber 2.

nis Dominicæ, vel aduentus Spiritus sancti: Festus autem dies Epiphaniæ est fixus, & stabilis, immobilisque. Ergo cum Ecclesia dicit: Hodie tria illa miracula extitisse, ea significat esse facta sexta die Ianuarij.

Ad tertium argumentum Respondeo, Augustinum dicere voluisse, miraculum de aqua in vinum conuersa, factum fuisse eodem die, quo baptizatus est Christus, videlicet sexta die Ianuarij.

Ad quartum Christus anno illo quo baptizatus est, reuera Euangelium annunciare cœpit, nemine, vt inquit Epiphanius *Hæresi 51.* contradicente: & ad exitum anni illius cœpit discipulos congregare, & sexta die Ianuarij in anno proximè sequenti, primum miraculum fecit ad nuptias in Cana Galiliæ, antea prædicare cœperat, & discipulos vocare, sed miraculum illud nondum fecerat.

CAP. XII.

De die festo Ascensionis Dominicæ.

PRIMO queritur, Quam antiqua sit huius diei festi obseruatio? Respondeo, eam antiquissimam esse: nec enim dubitatum est vnquam quin sit ab Apostolis institutus huius diei festi cultus. Eius meminit Clemens Rom. *lib. 8. Constitus. Apostolic. cap. 33.*

Ista. 63.

Act. 1.

Secundo queritur, Cur Ecclesia Ascensionem Dominicam appeller admirabilem? Respondeo, multis de causis; nam Christus ascendit in cœlum ad maius Angelis, & se inuicem rogantibus: *Quis esset qui venit de Edom, tunc in vestibus de Bors?* admirantibus etiam discipulis, quibus ideo dixerunt Angeli: *Piri Galilei, quid stas aspicientes in cœlum?* Fuit itidem admirabilis Christi ascensio: quia sua virtute, non aliena, Dominus in cœlum ascendit. Accedit, quod nunquam antea in cœlo visa fuerant caro, & sanguis: tam fragilis scilicet, & infirma natura: nunquam antea cœlum humanis pedibus calcatum fuerat: vnde hodie primi, & noui fructus in cœlum allati sunt: nouæ merces ex terra in cœlum deportatæ & inuictæ: cœlum, & terra sua bona permutarunt, terra cœlo dedit optimum quod habebat, scilicet, Christi corpus, siue carnem, vt cœlum terræ daret optimum quod in illo erat, sanctum videlicet Spiritum, & ita per Christum, & in Christo facti sunt homines cœli habitatores, ciues & incolæ, & per Spiritum sanctum descendentes in terras cœpit mundus nouum Spiritum habere. Hodie Arca Patriarchæ nostri Noe, id est, Christi, quæ inundantibus terram imbribus, pleneque occupantibus, huc, & illuc delata vim & impetum magna virtute superauit, nunquam vdis oppleta, nunquam obruta, in altissimis demum, non Armeniæ montibus, sed cœlorum arcibus requiescit. Hodie Arca non veteris, sed noui testamenti, ad cuius præsentiam manus Domini Philistinorum. Gentem ingenti plaga percusserat, & falsos eorum Deos è sua sede deiecerat, super planstrum nouum imposita, id est, corpus gloria cœlesti resplendens. non ad ciuitatem Bethames, sed ad ciuitatem æternam deducta, supra æthereos Angelorum choros in sublimi æterni Patris solio consistit. Hodie noster Moses, id est, Christus manum suam, potentiam nempe, in sinum suum infert, eam ad sinum Patris reducens: & ita tota videtur eandem, vt antea, id est, tota maiestate, & gloria plena, cum ea, foris dum erat; puta, cum peregrinabatur in terra, leprosa & infirma apparebat. Hodie rex noster Assuerus, repudiata regina quæ eius iussa non fecerat, relicta, inquam terra Iudææ, quæ parere ipsi renuerat, respondet sibi Esther fidelem, & pulchram, id est, cœlestem Hierosolymam, totam vndique formosam, atque gloriosam. Hodie grandis Aquila magnarum alarum, tulit medullam cœli Virginalis, & deportauit eam in vibem negociatorum Angelorum. Omnes enim sunt administratorii Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis. Hodie rex noster Dauid, Arcam Testamenti cum cantoribus desert ad templum, non manu

Exo. 4.

Eph. 2.

Heb. 1.

hominum factum, sed cœlesti: & impletum est illud, quod est in Canticis: *Fuge dilecto mi, & assimulare caprea, himnologue cornorum, super montes aromatatum.* In caprea symbolice intelligitur Synagoga, veterum Israelitarum visu Prophetico celebris, & per dumeram caremoriaturum, & iudicialium mandatorum fastidans. In ceruorum hinnulo Dauid rex intelligitur filius Patriarcharum, & Prophetarum, qui vt cerui quidam, per sanctarum Scripturarum campos, celeritatis, & contemplationis acie vagabantur. Montes aromatum intelliguntur cœli incorrupti & puri: nam quicquid in eis est, quasi aromaticum est, & omni plenum odoris suauitate. Dicit itaque sponsa: Similis esto sponse mi Christe, Synagoge veteri, quæ vt sacra narrat historia, deportandam Arcam fœderis Domini è domo Obededom in montem Sion, cum læticia magna curauit. Tu igitur in cœlum ascende: tuam istam carnem, & naturam humanam, quæ vera est Arca fœderis Domini, in qua sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi, cum magna læticia, postquam perfecisti, & consummasti iam omnia, in cœlum transfer. Similis esto hinnulo ceruorum, nimirum Dauidi regi, siquidem tu es alter Dauid, qui indutus Ephod lineo, comitantibusque maioribus natu Israelitis, & tribunis, vniuersoque populo, deferrebat Arcam fœderis Domini cum iubilo, & sonitu buccinæ, & tubis, cymbalis, nablis, & cytharis concrepantibus: & constituit eam in tabernaculo, quod in plebe sua ciuitate tederat. Tu igitur sacratissimam corporis tui arcam, comitantibus choris Angelicis, deduc in alium, & constitue in templo cœlesti, quod passione & morte tua teleraisti: & preparasti diligentibus te: consistite, inquam, super montes aromatum, id est, super omnes calos, aromatica omni suauitate fragrantés. Hodie quoque noster Heliseus ascendit ex Iericho, id est, ex hoc mundo, in Bethel, id est, in domum Dei. Hodie columna nubis præcedit castra Israelis, nimirum caro, & humana natura suscepta, qua veluti nube, Diuinitatis maiestas, & gloria regebatur, ascendit iter pandens ante nos. Hodie noster Elias ascendit raptus, non in curtugneo, sed in corpore glorioso: cuius quatuor equi splendore pleni, sunt quatuor corporis gloriosi dotes. Hodie noster Ioseph, nempe Christus ductus ex carcere, hoc est, ex sepulcro, ex inferis, ex mortuis, denique ex hoc mundo, sistitur non ante Pharaonem Aegypti principem, sed ante Regem æternum: Patrem suum Deum omnipotentem: omnino tonsus, nimirum abiectis mortalis carnis infirmitatibus, & constituitur virorem, & mortuorum Iudex, & accipit sibi datam potestatem in cœlo, & in terra: sedet ad dexteram Patris.

Heb. 9.

Heb. 9.

2. Re. 6.

Col. 2.

1. Par. 1. Re. 6.

1. Re. 6.

Exo. 14.

4. Ro. 1.

Ga. 40.

Act. 10.

Act. 13.

Ps. 113.

Ad Phil. 2.

feriorum,